

ИМПЕРАТОРЪ
ИМПАРИИ

Нұрсұлтан Назарбаев

ЕРКІН ЕЛДІҢ ЕРТЕҢІ

Менің өмірімнің шағын бір белесі –
бұл қазақтың мыңдаған қарапайым ұл–
қыздарының өмір белесі

(23 жастағы Н. Назарбаевтың
сөзі. 1963 жыл)

Мой маленький жизненный путь –
это путь тысяч простых казахских пар–
ней и девчат

(Слова 23–летнего Н. Назарбаева.
1963 год)

*My life's short path is the path of
thousands of ordinary Kazakh young boys
and girls.*

(*Words of the 23–year–old N. Nazarbayev.*
1963)

ОТАНДЫ СҮЮ – СУЫҒЫНА
ШЫДАП, ЫСТЫҒЫНА КҮЮ

Мен сіздерге Отанды сүю –
ді және оған қамқорлық жасау –
ды тілеймін.

Шынайы патриотизм да –
уыс көтере сөйлеген сөздерден
емес, нақты істер мен жауапты
қимыл – әрекеттерден көрінуі
керек.

Отанды сүю – біздің пер –
зенттік парызымыз, қарыс қа –
дам үшін жанын қиған бабалар –
дың асыл аманатына адалды –
ғымыз!

Өзгенің дүниетанымын,
құндылықтарды тануын сер—
гек сезімталдықпен түсіну —
қазақ болмысының ең бір аяулы
қасиеті.

Байырғы ұлы бабалары—
мыздың ұрпағы ретінде, біреудің
шайнап бергенін малдану біз—
ге жараспайды. Сондықтан
да өткенімізге, бүгініміз бен
болашағымызға жалтақсыз
жанар тіктейтін мезгіл жет—
ті.

Қазақ әдебиеті, тілі, ауыз әдебиеті, музыкасы – әрқайсы – мыздың да рухани дүниемізді орасан байыта алады.

Халықтар достығы біздің ең басты бірегей байлығымыз ғана емес, сонымен қатар сеніміміз де, үмітіміз де.

Ұлт дегеніміз жанды организм, оның даму барысы әлеуметтік – биологиялық және мәдени мүмкіндіктермен шектеліп отырады.

Бүкіл әлемдік дамудың қасқа жолы тіпті де бөліну мен оқшаулану арқылы емес, кірігу, бірігу процесі арқылы өтеді.

Қазақ мәдениеті біздің түркі бабаларымыздың мәдениеті сияқты, қандай әсер ықпалды бастан кешірсе де, томаға-тұиықтыққа берілмеген, ұдайы синкретті болып отырған.

Қазақстанның этномәдени әртектілігі дегеніміз – біздің

артықшылығымыз, бұл қатерлі тұзақ емес, өркендеуіміздің тұғыры.

Қазақстанның мәдени кеңістігі – алуан–алуан этномәдениеттердің өзара байланысы мен өзара толығып отыруының кеңістігі.

Бұл дүниеде біздің бір ғана Отанымыз бар, ол – тәуелсіз Қазақстан.

Отаншылдық рухы бізге ауадай қажет.

Мен үшін елімді дамыған елдердің сапына тұрғызып, санатына қосудан үлкен мақсат жоқ.

Елі мұратқа жетпей тұрып, ері мұратқа жетуші ме еді?!

Тамағыңды тауып жерлік кәсіп, одан да тәуір қызмет жолығар. Бірақ ол қара орманың – өскен еліңнің ортасында жүріп ішкен бір жұтым қара суға қайдан татысын?!

Жырақтағы жұртың жау –
таңдап қарап отырса, кісінің
жаны қайдан жау табады?!

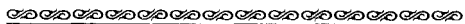
Мейлі, сен патша не қойшы
бол, бәрібір...

Атамекеніңнен табаның
тайса – жетімсің...

Отаны бірдің – тілегі бір,
жүрегі бір.

Елдік те ерлік сияқты сын
сағатта танылады.

Өсер елдің баласы арман—
шыл болса,

Өшер елдің баласы жан—
жалшыл болады.

Дауы таусылмайтын елдің
жауы да таусылмайды.

Ел болу үшін – ұлттық рух,
ұлттық қасиет және ұлтқа
деген сенім болуы керек.

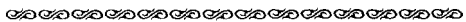
Қазақстанда тұратын
әрбір адам өзін осы елдің

перзенті сезінбейінше, болашағына сенбейінше, біздің жұмысымыз ілгері баспайды.

Мен білгенде, мына дүниенің дидагында «Жаным – арымның садағасы» деген сөзден артық ұлы сөз жоқ. Соны айтқан – қазақ.

Әрбір адам бала кезінен «Қазақстан – менің Отаным, оның мен үшін жауапты екені сияқты, мен де ол үшін жауаптымын» деген қарапайым ойды

бойына сіңіріп, өсетіндей бол—
ғаны жөн.

Қазақ даласы – Ұлы Түркі
елінің қара шаңырағы.

Садағаң кетейін, айнала—
йын халқым! Сенің мүддең жо—
лында бойдағы қуат, ойдағы
нәрдің бәрін сарп етуге беуілмін.

Мемлекетіміздің діңгегі –
қазақ халқы. Ел де, жер де –

қазақтікі. Ел болудың ұяты да
біздің жұрттың мойнында.

Рухы еркін халық қана ұлы
істерді атқара алады.

Біз кешегісі тұлдыр, бола –
шағы бұлдыр халық емеспіз.

Қазақтың ұлттық рухы
оның ерлігінде жатыр.

Өткен жолын жетік біле –
тін қауым алар асуларын да
ауқын елестете алады.

Бабаларын қалтқысыз қастерлеу білген халық балаларының болашағын да қалысыз қамдау алмақ.

Қабырғалы халқы болмаса, қандау басшының да тауы шағылмай, тауаны қайтпай қоймайды.

Өз халқын сүйген адам ғана оның тағдыры үшін күіе алады.

Халықтың сенімін ақтаудан артық абырой жоқ, болуы да мүмкін емес.

Халықтар арасындағы келісім мен достықтың алтын тамыры қазақтарға тән асыл қасиеттерде жатыр.

Ұлттың ұлы болмай тұрып, адамзаттың перзенті болу мүмкін бе? Мүмкін емес!

Шынайы ұлттық сана жоқ жерде ұлттар мен өзге

ұлттық мәдениеттерді шынайы құрметтеу де мүмкін емес.

Бостандық пен демократия – ұлы игілік.

Азаматтық татулық пен ұлтаралық келісім – біздің басты құндылығымыз.

Қазақстан патриотизмінің іргетасы – барлық азаматтардың тең құқылығы және олардың Отан намысы алдындағы жалпы жауапкершілігі.

ЖЕР ТАҒДЫРЫ – ЕЛ ТАҒДЫРЫ

Көз құмарын суардым,
Талайдың сұлу жеріне.
Жетпейді екен...
Қуандым,
Қазағымның төріне.

Еншісі болған елімнің,
Ешкімге бағы қонбапты.
Балалық атты сағыныш,
Жүрекке соны сомдапты.

Кеме суға батып бара жатқанда, оның командасы болған жағдайға кім кінәліні іздеп жатпай — ақ, қоян — қолтық жұмыс істеуі керек қой.

Айқын мақсатсыз адам да, билік жүргізуші құрылым да, қоғам да өмір сүре алмайды.

Біздің жастар елеспен өмір сүрмеуге тиіс. Қазақстаннан тыс жерде жұмақ жоқ. Еш жер —

де, әлемнің ешбір елінде бәріне бірден ие болу мүмкін емес.

Біздің жастарымыз Отанға адалдық пен оны қорғауға әзір болуы жөнінен бабаларынан және аталарынан өнеге алса игі.

Жастар – біздің болашағымыздың негізі...

Сіздерге міндетті түрде сапалы білім алу керек, ол

сіздерге сенімді іргетас болады.

Біздің жастарымыз оқуға, жаңа ғылым–білімді игеруге, жаңа машықтар алуға, білім мен технологияны күнделікті өмірде шебер де тиімді пайдалануға тиіс.

Саналы мұратсыз, асқақ армансыз өмір сүретін адамдарды ұсақ, тоғышарлық мүдде, жеке бастың бір сәттік ма-

териалдық пайдасын ойлау стихиясы сөзсіз арбап алады. Сөйтіп, соның салдарынан қоғамдық азғындау басталады.

...өз өміріңнің қожасы өзін болуың – кез – келген қазынадан бағалы.

Мақтаудың ең жақсысы – мойындау.

Жеке тұлғаның бәсекеге қабілеттілігі – белгісіз ертең –

гінің емеурінін өз пайдана қолданана білу қабілеті.

Өзіндік ортада туған, бәсекеге қабілетті тұлға, алдымен, өз халқының мәдениеті мен тілін білуі керек.

Адам кешегісімен, қазіргісімен және келешегімен өмір сүреді. Қазіргі сәт тез өтеді, тез кешегіге, өткенге айналды. Яғни біз өмір баиы келешекке ұмтылумен ғұмыр кешіеміз.

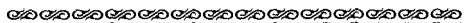

Өзгелердің тек қатесінен ғана емес, жетістіктерінен де үйренген жөн шығар.

Адамның ой – санасын бір сәтте өзгерту мемлекеттің қолынан келмейді.

Дамудың қазіргі кезеңінде адам факторы айқындалушы фактор болып табылады.

Оқу үрдісі барысында адам өзіне тек қажетті білімді ғана

алып қоймайды, сонымен бірге ол осы жинақтағанын қолдануға болатын мүмкіндіктерді де іздейді.

Бала тәрбиелеу – болашаққа ең үлкен инвестиция.

Баланы білім мен еңбекке дайындау – ата-ананың борышы.

Ұлт денсаулығы – біздің табысты болашағымыздың негізі.

Мектеп өмірдің алғашқы сабақтарын береді. Қоғамда өмір сүруге, оның тәртіптеріне бағынуға үйрете отырып, мектеп сонымен бірге әрбір баланың жеке ерекшеліктерін басып тастамауы керек.

Дамыған елдердегі ең басты қағидат мынандай – жұмыс адамды емес, адам жұмысты іздейді.

Әр адам жұмыс істеуге, орналасуға және өмір сүруге

мүмкіндік бар жерлерге ұмтылады. Бұл әлемнің барлық дамыған елдері үшін аксиома.

Егер біз өмір сапасының әлемдік жоғары үлгі-қалыпта-рына жетеміз десек, онда соған сәйкес еңбек ету қажет.

Діни сранатизм нанымның молдығынан емес, шынайы діни мәдениеттің кемдігінен шығады.

Меніңше, діннен адамдарды бір–біріне қарсы қоятын емес, бір–бірімен табыстыратын бастауларды іздеген абзал.

Дінді зорлық пен қудалау қаруы қылып пайдалану – біздің жүрегіміздегі Құдайдың айтқанынан емес, саяси әзәзілдердің айтқанынан етек алып жүрген әдет.

Ата – аналар балаларына, ал балалар өздерінің қартайған ата – аналарына қамқор болғанда, әйел отбасы мен қоғамда құрметке ие болғанда — еліміз үшін алаңдамауға да болады.

Ғасырлар бойы қазақтың ұлт ретіндегі мәдени тұтас – тығына ең негізгі ұйтқы болған — оның ғажайып тілі.

Тарих пен тіл – тамырлас.

Ұлтты күшейтудің бірінші
темігі — тіл.

Мен сіздерге – жаңа буын
қазақстандықтарға сенім ар-
тамын. Сіздер Жаңа бағыттың
қозғаушы күшіне айналуға тиіс –
сіздер.

Дәстүр мен мәдениет –
ұлттың генетикалық коды.

Тек саламатты ұлт қана
бәсекелестікке қабілетті бол-
мақ.

Еліміздің басты байлығы, ең қастерлі қазынасы жердің астында да емес, үстінде де емес – адамдарымыздың жүрегінде.

Сөз бұзылса, ой да бұзылады.

Ана тілі – бәріміздің анамыз, өйткені ол ұлтымыздың анасы.

Бізге Ана тілімізден асқан тарихи мұра жоқ. Ендеше, оны

жан аямай қастерлеуден асқан
биік парыз жоқ.

Әр елдегі қазақ әр елдің
тілін мықтап игерсе, ол шетел
тілінде сөйлесе – тіпті жақсы.
Бірақ он шетел тіліне орап, ана
тілін тұншықтырып, көміп тас –
таса – ол кешірілмес күнә.

Халқына жаны шын –
дап ашитын қайраткер орға
жығатын емес, өрге шығатын
жол сілтейді.

Адам еркін болмайынша – қоғам еркін болмайды. Қоғам еркін болмайынша – оу еркін болмайды. Оуың еркін болмайынша – ісің алға баспайды.

«Егер де өзім бүгін заңға қайшы келсем, қарсы шықсам, онда ертең құқығым табанға басылған кезде менің сол құқығымды кім жақтайды, кім қолдайды?» деп ойлау керек.

Адам мәңгі жасамайды, мәңгі жасайтын – оның ісі.

Адамның әр ісі – жасаған барлық жақсылығы мен жамандығы кейінгі ұрпақтар тарапынан әділ бағасын алмай қоймайды.

Мен әлдебір әдемі қисындардан гөрі ақылға қонымды қарапайым істерді артық санаймын.

Қай қоғамда да адам өз еңбегімен қадірлі.

Әуел – өмір тірегі ғана емес,
әуел – өмірдің өзі. Жер бетіндегі
жақсылық, ізгілік, қайырымды-
лық атаулының бәрі де ана-
ның ақ сүтінен тарайды.

Әуел – бесік иесі. Де-
мек, әуелдің, жайы түзелмей
– бесігіміз түзелмейді, бесігіміз
түзелмей – еліміз толық
түзелмейді.

Қоғамның даму бары-
сын өмірде – нәзік, көңілде –

биік, ал істе – мығым әуелдер қауымынсыз көзге елестету мүмкін емес.

Адам ата–бабасын жамандап абырой таппайды. Бірақ өткеннің жақсысынан үйреніп, жаманынан жирене алмаған ұрпақтың да көсегесі көгере қоймасы белгілі.

Жаңа үйдің берекесі қабырғасының қиюымен емес, сол үйдегі теңнің жиюымен, демек,

отбасындағы сыйластықпен,
татулықпен кіреді.

Жас кезінде үлкен іске
құлаш сермемен жаннан жа—
сы ұлғайғанда үлкен нәтиже
күтудің өзі бекершілік.

Егер сыпайылық адам көркі
десек, ол дарынды жастарды
одан әрі көріктендіре түседі.

Жастарымыз салт—дәс—
түрімізді көздің қарашығындай
бағып жүретін, көптің көкеуіне

үміт отын жағып жүретін, адамзаттың озық ой көгінде ағып жүретіндей болуы тиіс.

Талант – Жаратқанның сыйы ғана емес, сонымен бірге өзінің алдындағы, қоғам мен Отан алдындағы жоғары жауапкершілік те.

Нағыз саясатшыға ең кемі үш қасиет керек: теориялық дауындық, экономикалық қызмет тәжірибесі, қабылданған

шешімнің орындалуына жауап – кершілік.

Балалар – қоғамымыздың ең әлсіз және қорғансыз бөлігі және олар құқықсыз болуға тиіс емес. Елбасы ретінде мен әрбір сәбидің құқығы қорғалуын талап ететін боламын.

Біздің топырағымызда туған кез – келген сәби – қазақстандық. Және мемлекет оны қамқорлығына алуға тиіс.

Естеріңізде болсын: сіздердің табыстарыңыз – аналарыңыздың табысы, туғандарыңыз бен туыстарыңыздың табысы, отбасыларыңыздың табысы, барлық отандастарыңыздың табысы, біздің Отанымыздың табысы.

Мемлекет сіздердің алдарыңыздан жаңа мүмкіндіктер ашылуы үшін барлығын жасауда. Олар – сіздердің аналарыңыз тіпті ойлап та көрмеген мүмкіндіктер.

ӨТКЕНГЕ ҚАРАП,
ЕРТЕҢІҢДІ ТҮЗЕ!

Уақытты таңдамайды –
онда өмір сүреді.

Уақыт жылдам, ол өзінің
жаңа тәртіптерін ұсынады және
ешкімді де күтіп тұрмайды.

...Болашаққа үңілу қиын,
өткенді өзгерту мүмкін емес.

Ақпарат пен мәдениет
ағыны ғаламдық деңгейде күрт
үдеген қазіргі таңда «Жер
ортасы – Көктөбе» деп тап –

жылмай отырып қалуға болмайды.

Тарихты тудырушы да, мемлекеттік биліктің бірден-бір бастау-бұлағы да – халықтың өзі.

Тәуекелі тұратындардың ғана қолы жетпесе, Тәуелсіздік бола ма? Азаппен, арпалыспен келмесе, Азаттық бола ма? Оңайлықпен келсе, оның қадірі

Бола ма? Қадірі жоқ нәрсе қолда
ұзақ тұра ма?

Алда тұрған сын белес—
терден білекке—білек, жүрекке—
жүрек, тілекке—тілек қоса білсек
қана, абыройлы өте аламыз.

Тәуелсіздік Туын тігуге
қаншалықты қажыр—қайрат
керек болса, оны құлатпай сақ—
тап қалуға соншалықты қа—
жыр—қайрат керек.

Боюнда қаны бар, намысы бар әрбір азамат: «Енді тәуелсіздікті қалай кемелдендіреміз, елдің көсегесін қайтсек көгертеміз?!» деп ой-санасын қамшылауы керек.

Халық кешпейтін бірақ нәрсе бар: елдің қолына зарықтырып келіп қонған бақыт құсынан – Тәуелсіздіктен айырылуды кешпейді.

Ұлттық мүддеге қызмет ету үшін әркім өзгені емес, өзін қамшылауға тиісті.

Ұлттық намыс – ұлы ұғым.

Өзімізді жамандай бергенде, бізге жақсылықты кім әкеледі?!

Тарих – өткеннің сабағы, алдағының кейінгіге өнегесі.

Мәртебелі болашақ туралы армандай отырып, мерейлі

өткенімізді де жадымызда сақтағанымыз жөн.

Өткенге қарап, ертеңді түзе.

Өмір де аққан дария сияқты: бір орнында тұрмақ емес.

Өткеннің өнегесі – бүгінгінің баға жетпес байлығы.

Тарихты елдің азаматтары жасайды.

Өткенді тану, тарихты терең пайымдап, оған әділ баға беру – үлкен парасаттылық пен жауапкершілікті талап етеді.

Атадан қалғанның бәрі бірдей алтын емес.

Қазақтың бүкіл тарихы – бірігу тарихы, тұтастану тарихы. Қазақ – тек бірігу, бірлесу жолында келе жатқан халық.

Ел бірлігі – ең асыл қасиет.

Бірлік – біздің қасиетті
туымыз.

Үдеудің сыры – бірлікте,
Жүдеудің сыры – алауыз-
дықта.

Бірлігі жақсының тірлігі
тапшы болмайды.

Бақ та, тақ та таласқанға
бұйырмайды, халықтық істе
жарасқанға бұйырады.

Бірлігі берекелі, тірлігі ме—
рекелі, ынтымағы жарасқан
елдің ғана ырысы мен табысы
мол болмақ.

Өз халқын сүйетін адам,
өз жұртына жақсылық тілеген
кісі өзге халықтарды ашындыр—
майды, өз ұлтын ешкімге қарсы
қоймайды.

Отбасында екеу келіспесе – шаңырақ шайқалады, екі басшы келіспесе – компания күйрейді, ал ел ішінде, ұлт пен ұлыс арасында жанжал шықса – мемлекет құлайды.

Адамзаттың арманы – рухани бостандық пен сөз еркіндігі.

Көзсіз көнтерілік те, ессіз құстаналық та – бірдей қауіпті.

...соғыс ең басты құндылықты – адамның өмірін ұзінтүседі. Ал өмірден артық ештеңе жоқ.

Ұлттық идея – идеология жәдігөйлерінің ашқан жаңалығы емес, миллиондаған адамдардың өздерінің ұлттық міндеттерін түсінуінің жемісі болып табылады.

Сын сағатта елдігіміз де, ерлігіміз де бойымыздан табылуға тиіс.

Кез-келген, тіпті ең керемет деген идеялардың өзі, егер оларды жүзеге асыру үшін адам қанын, көз жасы мен тақсіретін талап етсе, көк тиындық құны болмайды.

Ең басты міндет – қайталап айтамын, халықтың рухын көтеру. Өзіне деген сенімін арттыру.

Ұлылар қашан да халықты
рухани асылдандырып отырған.

Ақыл табылмай тұрып,
ештеңе де табылмайды.

Ұмтылсаң – ұтарсың.

Жоспардан өмірдің өзі ба-
тыл екенін тәжірибеміз көрсө-
тіп отыр.

Тапқаныңды ғана тарата
аласың, қолыңда барыңды ғана
бөліске саласың.

Адамдар елдің өмірі қалай
өзгеріп жатқанын өздерінің
тұрмыс – тіршілігінен байқайды.

Нарық – ебі жоқтың ғана
еншісін алып, құтын қашырады,
ал алғырдың, амалшыл адамның
несібесін асырады.

Әркім өзінің игілігіне еңбек етсін, сонда мемлекеттің де игілігі артады.

Адам уақытқа өкпе артпауы керек. Рас, уақыт қиын. Бірақ уақытты таңдамайды, онда өмір сүреді.

Басыңдағы бақытты бағалай алу үшін оның қадір-қасиетін толық танып-білуің қажет.

Ештеңе де өзінен—өзі ас—
паннан аяғы салбырап түсе
қалмайды. Өсу, тұрақты даму
жағдайына жету үшін де белгілі
бір кезеңдерден өту қажет.

Бүгінгі қазақ—ұлттық сана
деңгейіне көтерілген қазақ.

Тарихи сенімділік—біздің
ұлы тірегіміз.

Қазақтың халық мақалы:
«Шалшаң жүргенге шаң жұқпас»
дейді. Сондықтан да бізге –
уақыт төреші. Мұратына жүр-
ген жетеді.

Алмағайып кезең – кісінің
басына үлкен сын.

Уә, жағдайды тым дәріп-
теп, қалыптасқан жаңа жағ-
дайды күшпен өзгертуге тыры-
судың да қажеті жоқ. Алайда

тарих дариясының жағасында ағыстан көз алмай, құр бақылап отырғаннан да ештеңе бітпейді.

Өлшем біреу ғана – өте жоғары этика және кәсібилік.

Біз астананы мүлде жаңадан салдық. Оны көшіруге байланысты болған барлық проблемаларды жүрегімізден өткіздік. Бұл арман еді. Енді ол

– тамаша қала, Қазақстанның мақтанышы және жүрегі.

Біздің астанамыз – қайталанбас астана. Біздің қиялымыздың ұшқырлығы, ойымыздың өткірлігі мен шеберлеріміздің іскерлігі қаншаға жетеді, оның бірегейлігі де соншалықты болады.

Біздің еліміздің алдында Жердің бетінен әріде жат-

қан жаңа биіктер тұр, оның тең ортасында – тамыры тереңге жайылған Бәйтерек – Қазақстанның ғарыштық дiңгегi тұр.

Мемлекеттің ең негізгі сыртқы саясаты – көршілермен тату болуымыз керек. Онысыз мемлекеттің болашағы бұлыңғыр болады.

Теңдік қағидасына негізделмеген ықпалдастықтан ештеңе де шықпайды.

Еуразиялық одақ – бүгінгі күн мен болашақтың күрделі сынақтарымен өлшенетін мегажоба.

Бостандық пен тәуелсіздікті жеңіп алу жеткіліксіз, оны табанды түрде қорғап, нығайтып, ұрпақтарға қалдыру қажет.

Адамзат Үшінші индустриялық революция табалдырығында тұр, ол өндіріс ұғымының

өзін өзгертеді. Технологиялық жаңалықтар әлемдік нарықтың құрылымы мен қажеттіліктерін тұбегейлі өзгертеді.

Цифрлық және нанотехнология, регенеративтік медицина және басқа да көптеген ғылыми жетістіктер қоршаған ортаны ғана емес, адамның өзін трансформациялап, күнделікті ақиқатқа айналады.

Дағдарыстар өтеді, кете—
ді. Ал мемлекет тәуелсіздігі,
ұлт мұраты, ұрпақ болашағы
сияқты құндылықтар мәңгі қа—
лады.

Бүкіләлемдік тарихи про—
цестің жеделдеуі қай кезде де
мемлекеттер алдында жаңа
шектеусіз мүмкіндіктер ашады.

Бәрін де тарихтың сый—
сыбағасы деуге болар, алайда
жан—жүрегіңнің аңсары болған

азаттықты ешкім де сыйға тарта алмайды.

Жетекші фактор – бұл адамдардың өзі, олардың ерік–жігері, күш–қуаты, табандылығы, білім–білігі. Бұл – бізге гүлдену мен тәуелсіздік есігін айқара ашуға мүмкіндік беретін нақ сол «алтын кілттің өзі».

2030 жылға қарай Қазақстан Орталық Азия Барысы–

на айналады және өзге дамушы елдер үшін үлгі болады деп сенемін.

Қазақстан табысты индустриялық держава болады – мен бұған әбден сенімдімін.

Қазақстан–қазіргі заманғы мемлекет. Біздің мемлекетіміз кемелдікке жетті.

Ал кейінгі толқын жастарға айтарым: Сендер –

Болашаққа деген үкілі үмітіміздің
тірегісіңдер...

Мен ХХІ ғасыр Қазақ-
станның «алтын ғасыры» бола-
рына сенемін. Бұл бейбітшілік-
тің, тұрақтылық пен гүлденудің
ғасыры болады.

Қандай байлық болмасын,
оның түбі бір сарқылатыны жақ.
Сарқылмайтын, терең бойлаған
сайын, керісінше, еселеп арта

беретін бір байлық бар, ол – білім.

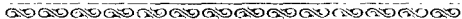
Материалдық игіліктермен еш өлшенбейтін руханият, адамгершілік деген даусыз ұлы құндылықтары бар.

Жаңа қазақстандық патриотизм – біздің көпұлтты және көпконфессиялы қоғамымыз табысының негізі.

МЕМЛЕКЕТ МЕРЕҮІ –
МЫҒЫМДЫҒЫНДА

Өз қатеңді өзің түсініп,
өзің түзете біл – саясатшы
даналығы дегеніміз де осы!

...чемпионның міндеті тек
«алтынды» жеңіп алу ғана
емес, сонымен бірге өзінің көш –
басшылық қалпын ұстап тұра
білуінде.

Саясаткердің жұмысы
кеуде сағатшының жұмысына
ұқсас, тек айырмашылығы сонда
-- сағатшы бұзылған сағатты

жөндөмөс бұрын тоқтатып ала қояды да, содан соң жөндеуге кіріседі, ал саясаткер бұл сәтты тоқтатпай жөндеуі керек. Міне, барлық күрделілік осында.

Мемлекет басшыларында дос болмайды, онда тек ел мен халықтың мүддесі ғана болады.

Шалағай шешімдер туралы айғай-шу туғызу және өздерін «халықтың үні» қылып көрсету

– оңайдың оңайы. Бұндай «әсіре қызыл саясаткерлер» бізде жеткілікті.

Әр көшбасшыда өзі иге – ре алатын белгілі бір биіктік болуы керек, ал айтарлықтай бірдеңе жасау – арман. Егерде ондай арман болмаса, саясатқа барудың, ел басшылығын өз қолына алудың керегі жоқ.

Тәуелсіздік жылдарында Қазақстан жолының – бостан –

дық, бірлік, тұрақтылық, өркен—
деу секілді арқаулық құнды—
лықтары қалыптастырылды.

Халықтың еркі – бәрінен
жоғары.

Тұрақты және гүлденген
қоғам ғана тұрақты саяси
жүйені құруға қабілетті.

Ашық қоғамды демокра—
тиясыз құруға болмайды.

Жаңа мемлекетімізді құруға кіріскенде, ең алдымен, біздің үйіміздің мықты іргетасы, негіздердің негізі – жаңа Конституция керек екенін түсіндік.

Әуелі экономика, ал сонан соң саясат.

Экономиканы инновациялық жаңғырту, оның бәсекеге қабілеттілігін арттыру міндеті – бұл болашақта елдің мызғы-

мастығы мәселесі. Бұл – Тәуелсіздіктің синонимі.

Экономикалық өрлеу – әркімнің ісі.

...біздің басты байлығымыз – бұл қоғамдық тұрақтылық, ұлтаралық алауыздықтың және осының негізінде қантөгістің жоқтығы...

Біздің Конституцияның бізге берген ең басты құндылығы – таңдау құқығы...

Ақша адамдардың арасын ашудың себебі болмауы керек, қайта оларды біріктіруге қызмет етуі тиіс. Өйткені ақша – мемлекеттіліктің рәмізі, елдің қуатының, оның халықаралық беделінің өзіндік көрсеткіші.

Мықты мемлекет күнкөріс саясатымен емес, жоспарлау саясатымен, ұзақмерзімді дамумен және экономикалық өсумен айналысады.

Қазақстан үнемі демократия жолымен жүретін болады. Бұл – менің нық сенімім және ұстанымым, менің саналы таңдауым.

Мемлекеттің міндеті – адамдардың еңбек етіп, өмір сүруінің тиісті заңдық тетіктерін жасау, конституциялық құқықтарына кепілдік беру.

Билік дегенміз – бұл, ең алдымен, жауапкершілік.

...мен тәртіп диктатурасы, дәлірек айтқанда, ұлы мәртебелі Заңның диктатурасы салтанат құрғанын қалаймын.

Парламент – саяси мәміле мектебі.

Экономика ғылымға арқа сүйемейінше, бәсекеге қабілет – ті бола алмайды.

Экономикалық дәулетіміз артпайынша, рухани сәулетіміз

де артпайтынын анық ұғынуымыз қажет.

Мемлекеттің бәсекелестікке қабілетін көрсететін басты нәрсе – экономикасы.

Мемлекеттік шекара – тәуелсіздіктің басты белгілерінің бірі.

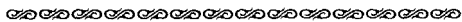
Ел мен елді табыстыратын да – шекара, тартыстыратын да – шекара.

Ел жақындығы болмаса,
жер жақындығының жақсылығынан
гөрі жамандығы басым
түспек.

Бейбітшілік пен біздің елде
жанжалдың болмауы мемлекеттік
саясат дәрежесіне көтерілген.

Дағдарыс жетістіктерімізді
сетінете алған жоқ, бізді
қуатты ете түсті.

Болашаққа деген сенім болмаса, толыққанды мемлекет құруға болмайды.

Мемлекет пен азаматтың мақсаттары барлық бағыттар бойынша сәйкес келуі өмірлік тұрғыдан маңызды. Мемлекеттің басты міндеті де осы.

Азаматтар мемлекетке болашақ бар болса, даму үшін, жеке және кәсіби тұрғыдан өсу

үшін мүмкіндіктер болса ғана сенім артады.

Өз бойымызда және балаларымыздың бойында жаңа қазақстандық патриотизмді тәрбиелеуіміз керек. Бұл ең алдымен елге және оның игіліктеріне деген мақтаныш сезімін ұялатады.

Нурсултан Назарбаев

БУДУЩЕЕ
СВОБОДНОЙ
СТРАНЫ

ЕДИНАЯ ОТЧУЗНА –
НЕЗАВИСИМЫЙ КАЗАХСТАН

Я желаю Вам любить Родину и заботиться о ней.

Истинный патриотизм не в пламенных речах, а в конкретных делах и ответственных действиях.

Для нас быть патриотами — значит жить с Казахстаном в сердце.

Особенности казахского сознания, отраженные в са-

мой простой речи, диалоге – это всегда стремление понять внутренний мир собеседника, вслушаться в его ритм мыслей и чувств, понять внутренние, скрытые основания взглядов собеседника.

Нам, потомкам Великих народов древности, нельзя пользоваться чужими суррогатами: настало время непредвзято взглянуть на свое прошлое, настоящее и будущее.

Казахская литература, язык, фольклор, музыка – Все это неизмеримо обогащает потенциал каждого.

Дружба народов – не только наше главное уникальное достояние, но и наша вера, наша надежда.

Наши – это живые организмы, управляемость развитием которых имеет со-

циобиологические и культурные ограничения.

Главный сценарий обще-мирового развития пролегает отнюдь не через разъединение и обособление, а через интеграционные, объединительные процессы.

Казахская культура, как культура наших тюркских предков, всегда была синкретична, а не сводилась к одному,

пусть и значительному, Влиянию.

...этнокультурное многообразие Казахстана – это наше преимущество, это потенциал развития, а не роковая ловушка.

Культурное пространство Казахстана есть пространство Взаимосвязанности и Взаимодополняемости различных этнокультур.

У нас есть только одна
Отчизна, это – независимый
Казахстан.

Патриотический дух не—
обходим нам как Воздух.

Для меня нет цели Выше,
чем Ввести мою страну В разряд
развитых государств мира.

Без процветания страны
разве Возможно процветание
личности?

В мире есть немало мест, где человек может заработать на хлеб, найти занятие по душе и добиться высокого положения в обществе. Но что все это по сравнению с глотком воды, испитой на земле своей Отчизны?!

...Когда на тебя возложено столько надежд, как можно пребывать в покое?!

Неважно, кто ты: падишах или погонщик скота...

Коль не на Родине ты, имя
тебе – сирота.

У кого единая Отчизна –
у тех единое сердце, единые
устремления.

Зрелость общества, как и
отвага гражданина, познается
В час испытаний.

Дети страны увлеченной
способны свернуть даже горы,

Дети страны обреченной
не несут ничего, кроме Вздора.

У страны, раздирае—
мой спорами, не переведутся и
Враги.

Чтобы государство со—
стоялось, необходимы дух на—
ции, достоинство нации и Вера
В нацию.

Пока каждый живущий в
Казахстане не осознает себя

сыном этой страны, не проникнетя Верой В ее будущее, не будет у нас продвижения.

На мой Взгляд, В этом мире нет более Великой максимы, чем «Жизнь превыше Всего, но моя честь превыше жизни!». И это сказано казаками.

Подрастающее поколение мы должны Воспитывать так, чтобы В уме и сердце каждого гражданина с самого детства

укоренилась простая и емкая мысль: «Казakhstan – моя Родина, и подобно тому, как она несет ответственность за меня, так же и я несу ответственность за нее».

Казakhstanская стель – отчая юрта Великого Тюркского эля.

Драгоценный народ мой, на алтарь твой я жертвой взойду... Во имя тебя я готов от-

дать Все свои силы, Всю энергию мысли!...

Основа нашего государства – казахский народ. Казахи – изначальные насельники этой земли. Но это возлагает на них также и большой груз моральной ответственности за счастье быть суверенной страной.

Лишь духовно свободному народу под силу Великие дела.

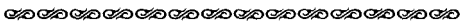

Мы не являемся народом,
у которого сомнительное про-
шлое и туманное будущее.

Национальный дух казахов
кроется в их героизме.

Общество, доподлинно
знающее свое прошлое, спо-
собно ясно предвидеть и свое
будущее.

Народ, неукоснительно
почитающий своих предков,

столь же безупречно подготавливает будущее своих потомков.

Без стойкого, непоколебимого в заветах народа любой лидер обречен на неудачу и поражение.

Только человек, искренне любящий свой народ, в состоянии переживать за его судьбу.

Нет и не может быть
большей чести, чем оправдать
доверие народа.

Золотой ключ дружбы и
согласия между народами от—
лит из добродетелей, прису—
ших казахам.

Не став сыном нации, Воз—
можно ли стать сыном челове—
чества? Вряд ли?

Без подлинного национального самосознания не может быть и подлинного уважения к нациям и национальным культурам.

Свобода и демократия – это величайшее благо.

Гражданский мир и межнациональное согласие – наша главная ценность.

Фундамент казахстанского патриотизма – это равноправие всех граждан и их общая ответственность за честь Родины.

СУДЬБА ЗЕМЛИ – СУДЬБА СТРАНЫ

Когда тонет корабль, команда действует, а не ищет виновных.

Без определенной цели не может существовать ни человек, ни властная структура, ни общество.

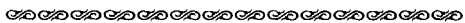
Наша молодежь не должна жить иллюзиями. За пределами Казахстана нет рая. Нигде, ни в какой стране мира никогда нельзя получить всего сразу.

Наша молодежь должна воспитываться в Верности Родине, быть готовой к защите Отечества так же, как это делали наши деды и прадеды.

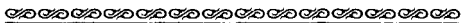
Молодежь – это основа нашего будущего.

Вам необходимо получить качественное образование. Оно станет для Вас надежной опорой.

Наша молодежь должна учиться, овладевать новейшими знаниями, обретать новые навыки, умело и эффе́ктивно использовать знания и технологии в повседневной жизни.

Людей, живущих без осознанного идеала, высокой мечты, неизбежно захватывает стихия мелких, обывательских интересов, сиюминутной материальной выгоды. И, как

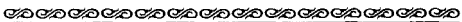
следствие, наступает общественная деградация.

Творить свою жизнь самим – ценнее любых сокровищ.

Признание – высшая похвала.

Конкурентоспособность личности – это сосредоточение жизненных навыков, позволяющих быть готовым к дина-

мично меняющемуся настоящему и неопределенному будущему.

Конкурентоспособная личность, рожденная в само-бытной среде, прежде всего должна знать культуру и язык своего народа.

Человек всегда живет вчерашним, настоящим и будущим. Настоящее быстро проходит, превращаясь во вчерашнее, прошлое. Значит, мы всю

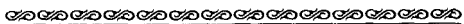
жизнь живем, только стремясь
в будущее.

Нужно учиться не только
на чужих ошибках, но и на чужих
достижениях.

Государству не под силу
изменить человеческие мысли в
одночасье.

Человеческий фактор
становится определяющим на
современном этапе развития.

В процессе образования человек получает не только знания, но и способность искать новые возможности для их применения.

Воспитание детей – это огромные инвестиции в будущее.

Подготовить ребенка к знаниям и труду – это долг родителей.

Здоровье наши – основа
нашего успешного будущего.

Школа дает первые уроки
жизни. Обучая жить в обще-
стве, подчиняться его прави-
лам, школа вместе с тем не
должна подавлять индивиду-
альность каждого ребенка.

Главный принцип во всем
мире – не работа идет за че-
ловеком, а человек идет за ра-
ботой.

Каждый человек стремится туда, где есть возможность заработать, чтобы там обустроить свою жизнь. Это аксиома для всех развитых стран мира.

Если мы хотим достичь высокого мирового стандарта качества жизни, то и работать нужно соответственно.

Религиозный фанатизм, как правило, исходит не от избытка веры, а от недостатка

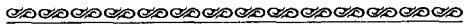

настоящей религиозной культуры.

И мне кажется, настала пора искать в религии не противопоставление людей друг другу, а объединяющие начала.

Преобразование религии в инструмент проповеди насилия и гонений – не от бога, который внутри нас, а от политиканов.

Когда родители заботятся о детях, повзрослев–

шие дети — о своих престарелых родителях, когда женщина пользуется уважением в семье и обществе — можно быть спокойным за нашу страну.

На протяжении многих веков главный источник культурной целостности казахской нации — ее уникальный язык.

История и язык имеют один корень.

Первейший рычаг усиления позиций нации — ее язык.

Я полагаюсь на Вас – новое поколение казахстанцев. Вы должны стать двигателем нового курса.

Традиции и культура – это генетический код нации.

Только здоровая нация может быть конкурентоспособной.

Самое главное богатство нашей страны, самое ценное ее сокровище находится не в недрах земли, не на ее поверхности, оно в сердцах наших людей.

Засорение речи ведет к засорению мысли.

Родная речь - наша Всеобщая мать, потому что она - мать нашей нации.

Для нас не существует исторического наследия более значимого, чем родной язык. Следовательно, он требует от нас не службы, а самого самоотверженного служения.

Если в каждой стране каждый живущий там казах основательно освоит язык этой страны, это – благополезное знание. Если он разговаривает на иностранном языке – еще лучше. Но если казах говорит на десяти иностранных языках,

но свой родной язык душит и хоронит, это непростительный грех.

Деятель, по-настоящему болеющий за народ, указывает ему путь к Вершине, а не в пропасть.

Пока не свободна личность – нет свободного общества. Пока не свободно общество – нет свободной мысли. Пока не свободна мысль – в делах не будет успеха.

Нужно приучать себя к мысли: «Если я сегодня Войду В противоречие с законом, преступлю закон, то кто же завтра, если будут пощипать мои права, заступится за меня и Встанет на мою защиту?».

Человек не живет Вечно, живут Вечно его добрые дела.

Каждый поступок человека, Все содеянное им добро и

зло рано или поздно получает справедливую оценку потомков.

Всем пышным и прекрасным словесам я предпочту пусть скромное, но дело.

В любом обществе человека уважают за его труд.

Женщина – не только дарительница жизни. Женщина – сама жизнь.

Все добро, благонравие и милосердие на Земле происходит от материнского молока.

Женщина – хозяйка колыбели. Следовательно, пока не улучшится положение женщины – будет пустовать колыбель, пока не повысится рождаемость – народ наш не приумножится.

Невозможно представить себе полнокровное развитие общества без сообщества

женщин: нежных – в быту, возвышенных – в чувствах, стойких – в делах.

Никому не делает чести поносить своих предков. Но также глупо слепо цепляться за прошлое, не умея брать из него лишь хорошее и без сожаления отметить плохое.

Счастье в новый дом приносит не убранство, а порядок в нем, взаимоуважение и согласие в семье.

От человека, в молодости не помышлявшего о масштабных свершениях, и в зрелости напрасно ждать больших результатов.

Если верно, что скромность украшает человека, то еще в большей мере она украшает одаренную молодежь.

Наша молодежь должна жить и вести себя так, чтобы беречь как зеницу ока наши обычаи и традиции, восхищаться

и Вдохновлять своим талантом
Всех окружающих, свободно
ориентироваться в звездном
небе передовой мысли челове-
чества.

Талант – это не только
дар Божий, но и высокая от-
ветственность перед собой,
обществом и Отчизной.

Для настоящего поли-
тика обязательно сочетание
по меньшей мере трех компо-
нентов: теоретической под-

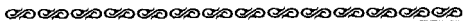

готовки, опыта практической работы в экономике, ответственности за принимаемые решения.

Дети – наиболее уязвимая и самая незащищенная часть нашего общества, и они не должны быть бесправными. Как лидер нации, я буду требовать защиты прав каждого ребенка.

Любой ребенок, который родился на нашей земле,

– казахстанец. И государство должно заботиться о нем.

Помните: Ваш личный успех – это успех Ваших родителей, успех Ваших родных и близких, успех Ваших семей, успех Всех Ваших соотечественников, успех нашей Родины.

Государство делает все для того, чтобы открыть перед Вами новые возможности. Такие возможности, о которых Ваши родители даже и помыслить не могли.

СЛЕДУЯ ТРАДИЦИЯМ,
УСТРЕМЛЯТЬСЯ В БУДУЩЕЕ

Время не Выбирают, В нем живут.

Время быстротечно, оно диктует свои новые правила и никого не ждет.

...заглянуть В будущее трудно, прошлое изменить невозможно.

Сегодня при резком ускорении информационного и культурного прессинга В глобальном

измерении невозможно усидеть
в «номадическом поле».

И двигатель истории, и
единственный источник власти
– это сам народ.

Обретают ли Независи-
мость без подвига сильных ду-
хом? Добиваются ли Свободы
без борьбы и страданий? Како-
ва их цена, коль они достают-
ся легко? Долог ли бывает Век

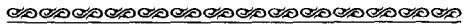

птицу счастья по имени Независимость.

На пути служения национальным интересам каждый должен подстегивать не другого, а самого себя.

Национальное достоинство – Великое понятие.

Если Все Время уничтожать себя, то найдется ли тот, кто придет нас Возвысить?

История – уроки минувшего, наставление прошлого будущему.

Мечтая о нашем Великом будущем, не следует забывать и о нашем достойном прошлом.

Следуя традициям, устремляться в будущее.

Жизнь как река: никогда не стоит на месте.

Мудрость прошлого –
бесценное богатство настоя–
щего.

История – удел благород–
ных. Ее творят лишь достойные
граждане.

Постигать историю, изу–
чать прошлое и давать ему
справедливую оценку – Все это
требует глубочайшего интел–
лекта и высочайшей ответ–
ственности.

Не Все золото, что дошло
до нас из наследия предков.

Вся история казахов – это
история сплочения, история
единения.

Казахи – народ, идущий
исключительно по пути един-
ства и консолидации.

Сохранять и укреплять
единство народа – самая Выс-
шая добродетель.

Единство – наш священный
стяг.

Единство – корень успеха,
Раздоры – успеху помеха.

Успешный В единстве –
успешен Во всем.

И счастье, и Власть до-
стаются не тем, кто В раздо-
рах, а кто В согласии Вершит
Всенародное дело.

Только та страна живет
счастлива и богата, которая
сильна своим единством, ра-
достна своим трудом, дружна
своими людьми.

Человек, любящий свой
народ и желающий ему добра,
не станет наживать ему не-
друзей, оскорбляя другие на-
роды.

Ссорятся супруги – ру-
шится семья, ссорятся менед-

жеры – распадается компания,
ссораются этносы – гибнет го-
сударство.

Мечта человечества –
свобода духа и свобода слова.

В политике одинаково
опасны как слепое послушание,
так и беззащитное разо-
блачительство.

...Война отнимает самое
главное – человеческую жизнь.

Но Ведь ничто В этом мире не
стоит дороже самой жизни на
Земле.

Национальная идея не
сформируется скупками идео-
логических иллюзионистов, а
сформулируется В результате
осознания миллионами людей
своей коллективной нацио-
нальной миссии.

В час испытаний мы должны проявить и свой патриотизм, и свою негибаемость.

Грош цена таким, пусть даже самым блестящим и грандиозным идеям, Воплощение которых требует слез, крови и страданий людей.

Самая главная задача, повторяю – поднять дух народа, заставить его поверить в свои силы.

Многомудрые речи поэтов
и златоустов Всегда пронзи-
тельны, Всегда притягательны
для народа.

Пока не обретешь идею,
ничего не обретешь.

Выигрывает тот, кто
стремится.

Жизнь – смелее всех пла-
нов, и это подтверждает наш
опыт.

Распределять можешь только заработанное тобой, делиться можешь только тем, что у тебя есть.

О преобразованиях, происходящих в стране, люди судят по достатку в своем собственном доме.

Рынок вводит долю у растяпы, а сметливому и расторопному – долю прибавляет.

Пусть каждый трудится ради собственного блага – этим прирастет и благосостояние страны.

Человеку не следует обижаться на Время. Действительно, Время ныне нелегкое. Но Время не Выбирают, В нем живут.

Только осознавший Все свои блага и преимущества

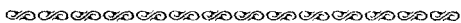

ценит и дорожит своим счастьем.

Нельзя рассчитывать на манну небесную. Чтобы достичь успеха и процветания, требуется пройти через определенные этапы. Их не удастся попросту перепрыгнуть.

Современные казахи – это казахи с развитым национальным самосознанием.

Историческая память –
наша прочная опора.

Казахская пословица гла-
сит: «К скачущему резво пыль
не пристает». Поэтому судья
нам – только Время. По цели
дойдет идуший.

Смутные Времена – се-
рьезная проверка личности на
прочность.

Да, нельзя идеализировать ситуацию и волевым порядком менять новые реальности. Но нельзя и сидеть на берегу, пассивно созерцая течение истории.

Критерий один – высочайшая этика и профессионализм.

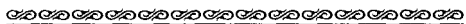
Мы с нуля строили столицу. Через сердце пропустили все проблемы, связанные с ее переносом. Это была мечта.

Теперь – это чудесный город,
гордость и сердце Казахстана.

Наша столица уникальна.
И она будет уникальна Во Всем,
насколько хватит полета на-
шей фантазии, дерзновения
замыслов и умения наших ма-
стеров.

Впереди у нашей страны
новые Высоты над Землей, где
В самом ее центре – жер кіндігі
– пустил свои корни могучий

Байтерек – космическое древо
Казахстана.

Самая основная Внешняя
политика государства – быть в
мире и согласии с соседями. Без
этого будущее государства
будет туманным.

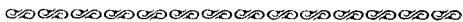
Интеграционизм, кото-
рый не будет базироваться на
принципе равенства, будущего
не имеет.

Евразийский союз – это мегапроект, соизмеримый со сложными вызовами настоящего и будущего.

Недостаточно завоевать свободу и независимость, надо суметь их отстоять и передать потомкам.

Человечество находится на пороге Третьей индустриальной революции, которая меняет само понятие произ-

Водства. Технологические от—
крытия кардинально меняют
структуру и потребности ми—
ровых рынков.

Цифровые и нанотехно—
логии, робототехника, реге—
неративная медицина и многие
другие достижения науки ста—
нут обыденной реальностью,
трансформировав не только
окружающую среду, но и самого
человека.

Кризисы приходят и уходят. А такие ценности, как независимость государства, интересы нации, будущее поколений – Вечны.

Ускорение Всемирного исторического процесса Всегда открывает перед государством новые безграничные возможности, и я горд тем, что мы воспользовались ими сполна.

История может подарить все, но независимость как форму внутренней свободы подарить нельзя.

Ведущий фактор – это сами люди, их воля, энергия, настойчивость, знания. Это тот самый «золотой ключик», который позволяет и нам открыть дверь к процветанию и независимости.

К 2030 году, я уверен, Казахстан станет Центральноазиатским барсом и будет служить примером для других развивающихся стран.

Казахстан станет успешной индустриальной державой – я верю в это всецело.

Казахстан – современное государство. Наше общество достигло зрелости.

Я обращаюсь к нашей молодежи. Вы – Воплощение Всех наших надежд на будущее.

Я Верю, что XXI Век станет «золотым Веком» Казахстана. Он будет Век мира, стабильности и процветания.

Каким бы несметным ни было материальное богатство, оно рано или поздно ис-

черпывается. Есть только одно богатство, которое никогда не истощается, а с течением времени, напротив, растет и умножается – это знание.

Существуют такие непреходящие ценности, как духовность и человечность, не соизмеримые ни с какими материальными богатствами и не сводимые к ним.

Новый казахстанский патриотизм – основа успеха нашего многонационального и многоконфессионального общества.

ДОСТОИНСТВО
ГОСУДАРСТВА – В ЕГО
ПРОЧНОСТИ

Суметь осознать свою ошибку и собственноручно исправить ее: в этом – мудрость политика.

Задача чемпиона заключается не только в том, чтобы завоевать «золото», но и в том, чтобы удерживать свое лидирующее положение.

Работа политика чем-то похожа на работу часовщика, только разница заключается в

том, что часовщик поломанные часы берёт и останавливает, прежде чем отремонтировать, а политику нужно ремонтировать, не останавливая эти часы. Вот в чём вся сложность.

У глав государств нет друзей, а есть интересы страны и народа.

Очень просто раздуть истерию по поводу непопулярных решений и выставлять себя

этаким «гласом народа». Таких «политиков» у нас много.

У каждого лидера должна быть определенная высота, которую нужно покорить, мечта – сделать что-то значительное. Если нет такой мечты, незачем идти в политику, браться за руководство страной.

За годы Независимости сформированы базовые цен-

ности казахстанского пути – свобода, единство, стабильность, процветание.

При любом раскладе Воля народа – превыше всего.

Только стабильное и процветающее общество способно создать стабильную политическую систему.

Открытое общество без демократии не построишь.

Приступая к построению нашего нового государства, мы понимали, что прежде всего нам нужен надежный фундамент, основа основ нашего дома – нам нужна была новая Конституция.

Сначала – экономика, затем – политика.

Задача инновационного обновления экономики, повышения ее конкурентноспособ-

ности – Вопрос нерушимости страны в будущем. Это – синоним Независимости.

Экономический подъем – дело каждого.

...наше главное сокровище в обстоятельствах последних десяти лет – это общественная стабильность, отсутствие межнациональной розни и кровопролитий на этой основе.

Наша Конституция дала нам главное – право Выбора.

Деньги не должны быть причиной к разъединению, они призваны объединять людей, поскольку они – тоже символ государственности, свидетельство моши страны, ее международного имиджа.

Сильное государство занимается не политикой Выживания, а политикой планирова-

ния, долгосрочного развития и экономического роста.

Казахстан Всегда будет идти по пути демократии. Это – мой осознанный выбор, это моя жизненная позиция.

Обязанность государства – сформировать необходимые законодательные условия для жизни и труда людей, предоставить гарантии их конституционных прав.

Власть – это в первую очередь ответственность.

...я за то, чтобы у нас победила диктатура порядка, точнее, диктатура Его Величества Закона!

Парламент – школа политического консенсуса.

Экономика не в состоянии быть конкурентоспособ-

ной, если она не базируется на науке.

Без экономической свободы не бывает свободы политической.

Главный показатель конкурентоспособности государства – его экономика.

Государственная граница – один из главных атрибутов суверенитета.

Граждане доверяют государству только тогда, когда есть перспектива, есть возможности для развития, личного и профессионального роста.

Надо воспитывать в себе и наших детей новый казахстанский патриотизм. Это прежде всего гордость за страну и ее достижения.

Nursultan Nazarbayev

THE FUTURE OF THE
FREE COUNTRY

LOVE FOR YOUR COUNTRY
MEANS BEARING TO ITS HARSH
COLD AND SULTRY HEAT

I wish you to love and care
for your Motherland

True patriotism is not in fiery
speeches; it is in concrete work
and responsible actions.

For us, to be a patriot is our
filial duty, our honor, and our tribute
to the ancestors who sacrificed
their lives for the Motherland.

The most valuable quality of
the Kazakh consciousness is the
ability to sensitively understand

the worldviews and values of others.

For us, the descendants of great ancestors, it is a disgrace to settle for someone else's leftovers. It is time for us to adopt the newest methods and technologies and work for the future with no regrets.

Kazakh literature, language, folklore and music all enrich the spiritual potential in each of us.

The friendship of nations is not just our great and unique common achievement, it is also our faith and hope.

Nations are like living organisms – their development is limited by their socio-biological and cultural capabilities.

The path to global development lies not through isolation and disconnection, but through

the process of integration and unification.

Kazakh culture and the culture of our Turkic ancestors have always been syncretic; the affects on it were not limited to one single influence.

The ethnic and cultural diversity of Kazakhstan is not a trap for us; it is our advantage and our potential to develop and prosper.

The cultural space of Kazakhstan is a space of coherence and complementarity between its various ethnic cultures.

We have only one Homeland and it is an Independent Kazakhstan.

We need a patriotic spirit as we need air.

There is no bigger mission for me than developing and introducing my country into the

category of developed countries of the world.

If the nation does not prosper, the individual will not prosper.

There are a lot of places in the world where one can work and earn a living, or even achieve a high position within society. But what does it all mean in comparison to a sip of water from your Homeland?

When your nation is looking to you with such hopes and anticipation, how can you remain placid?

It does not matter whether you are a sultan or a shepherd; if you are not in your home country, you are an orphan.

If the country is united it will have one heart and common aspirations.

The maturity of *society*, as well as the courage of a citizen, is known in the hour of trial.

Children of a prosperous country are full of dreams; children of a declining nation are *sowers* of discord.

A country riven by disputes will always have enemies.

To make a country a successful nation it must have spirit, dignity and faith.

Unless every person living in Kazakhstan recognizes himself as the nation's child and is imbued with faith in the country's future, we will not progress.

In my opinion, there is no greater saying than this one: "Life is above everything, but my honor is above my life". And this saying was declared by the Kazakhs.

We must bring up the younger generation so that the

minds and hearts of every citizen will have this simple and succinct thought from childhood on: «Kazakhstan is my homeland, and I bear responsibility for it the same way it is responsible for me».

The Kazakh steppe is the homeland of the Great Turkic peoples.

My cherished people, I shall sacrifice myself on your altar...In

your name I am ready to use all my strength and the energy of my thoughts!

The people of Kazakhstan are the basis of our government. The land, the country – it all belongs to the Kazakhs. And this also makes them responsible for making it a prosperous nation.

Only a spiritually free people will have the power to do great deeds.

We are not a nation with a questionable past and an uncertain future.

The national spirit of the Kazakhs is shown in their heroism.

The society that truly knows its past can clearly foresee its future.

People who honour their ancestors strictly will flawlessly take care of their children's future.

Civil peace and international harmony are our greatest assets.

The foundation of Kazakhstan's patriotism is the equality of all citizens and their common responsibility for the honor of their Motherland.

DESTINY OF THE LAND IS THE
DESTINY OF PEOPLE

When the *ship is sinking*, the crew should not look for someone to blame; they should take action, standing *side by side*.

Without a purpose cannot exist neither man nor the power structure, nor *society*.

Our young people should not live in a fool's paradise. There is no paradise outside Kazakhstan.

There is no land or country where you can get everything all at once.

Our young people need to be brought up to be loyal to their Motherland and to be ready to defend it the same way our grandparents and great-grandparents did.

Young people are the foundation of our future.

You need to get a quality education. It will be your bastion in life.

Our youth should study, acquire new knowledge, master new skills, and be able to efficiently and skillfully deploy new technologies and expertise in their daily lives.

People who have no clear goals, who do not dream of

something sublime, will pursue only small, narrow-minded interests and seek temporary material gain. This leads to the degradation of society.

Being the master of your own destiny is more valuable than the possession of all the wealth in the world.

Recognition is the best compliment.

The competitiveness of the individual is the combination of life experiences, which allows being ready for a dynamically changing present and for an unknown future.

A competitive individual, who was born in a unique environment, should, first and foremost, know his own language and culture.

People tend to live looking at their past, present and the future.

But the present quickly turns into past. Therefore, we should live our lives looking primarily towards the future.

People should start learning not only from the mistakes of others, but also from their achievements.

A Government cannot change the minds of the people all at once.

At the present stage of development of mankind the human factor is decisive.

During the learning process people not only acquire new knowledge, but also look for opportunities to apply it.

The education of children is a huge investment for the future.

Preparing children for knowledge and hard work is a parent's duty.

A healthy nation is the basis for our successful future.

School gives us our first lessons in life. School teaches us how to live and behave within society and how to obey its rules. However, education should not overwhelm the individual qualities of the child.

The main principle in the developed world today is that

people follow jobs, jobs do not follow people.

All people try to get to a place where there is an opportunity to earn and build their lives. This is an axiom for all the developed countries in the world.

If we plan to achieve a high world standard of living, we need to work hard.

Religious fanaticism, as a rule, does not come from excessive

religiosity, but from a lack of real religious culture.

It is time to start considering religion as something that unites people together, not opposes them against each other.

The transformation of religion into an instrument of preaching violence and persecution has not been caused by the God within us, but by politicians.

The nation's most valuable resources, its wealth and treasures, are not in the ground and not on the surface – they're in the hearts of our people.

The deviation of the culture of speech leads to a change in the way we think.

The Mother tongue is the Mother of all of us, because it is the Mother of our Nation.

For us, there is no historical heritage more valuable than our

native language. Therefore, there is no greater duty for us than to value and preserve it.

If Kazakhs living abroad can thoroughly master the language of their country of residence – that is good. If they can speak well in foreign languages – that is even better. But if they can speak a dozen foreign languages but strangle and bury their own native

language – that is an unpardonable sin.

The public figure who truly cares for the people will point the way up to the top, not down into the pit.

As long as the individual has no freedom, society will not be free. As long as there is no free society, there will be no room for freedom of thought. If there is no

freedom of thought – there will be no *success* in action.

People need to accustom themselves to thinking: “If I break the Law today, who will stand up and protect me in case *someone* will violate my rights and freedoms the next day?”

Human beings do not live forever, but their good deeds do.

A person's every deed – both good and bad – will get

a fair evaluation from their descendants.

I prefer humble but worthy deeds that make sense, rather than empty but beautiful promises.

In any society, people are respected for their work.

A woman is not only a life giver, she herself is life.

All kindness, good manners and compassion come with mother's milk.

A woman *is* in charge of the cradle. Hence, if women's *status* and condition do not improve, the cradle will be empty. And if our cradles are empty, the nation's population will not grow.

It *is* impossible to imagine a normally functioning *society* without women – tender in everyday life, *sublime* in their emotions, *persistent* in business and career.

No one gains honor by abusing their ancestors. But it is also foolish to blindly cling to the past, not gaining from useful experience, having no regrets, just forgetting the bad.

It is not a rich facade and a nice interior that brings happiness into a new house – it is order, mutual respect and harmony in the family.

If people haven't dreamed of great accomplishments in their

youth, it's a waste of time to expect outstanding results from them in their maturity.

If modesty adorns people, then it even more so adorns our talented young people.

Our young people must live and act so as to treasure our customs and traditions, to excite and inspire others with their talent, and to freely navigate into the advanced spaces of mankind's knowledge.

Talent is not only a gift from God. It is also a high responsibility to yourself, to *society* and to the Homeland.

For a true politician, it is necessary to have a combination of at least three qualities: theoretical training, practical work experience in the economy, and responsibility for one's decisions.

Children are the most vulnerable and unprotected members of our *society*, and they

should not be deprived of their rights. As the Leader of the Nation I demand the protection of the rights of every child.

Any child born on our land is a Kazakhstan citizen, and the State must care for them.

Remember: your personal success is the success of your parents, the success of your relatives, the success of your families, the success of all your

fellow citizens and, most of all, the success of our Homeland.

The State does its best to open new opportunities for you. These are opportunities that your parents couldn't even dream about.

HEAD TOWARDS THE FUTURE
WHILE FOLLOWING THE
TRADITIONS

People can't choose the time period they live in, so they should just live in it.

Time is fleeting. It dictates its own rules and waits for no one.

It is as difficult to foresee the future as it is impossible to change the past.

Today, under the increasing informational and cultural pressure occurring on a global scale, it is

impossible to remain sitting in the «Nomad's pasture».

People are the driving force of history and the only source of its authority.

Without the courage of strong-willed people, Independence cannot be achieved. There is no way to Liberation without struggle and pain. That which comes without a struggle has no

value. The insignificant will quickly be forgotten.

We will *pass successfully* through the challenges of the future only if we rally together our *forces, thoughts and desires*

It requires a lot of *strength, valor and determination* to raise the Flag of Independence. The *same valor, strength and determination* are needed to keep it raised.

Every citizen must be challenged with questions such as "What can I do to strengthen our independence? How can we improve the welfare of our people?"

The nation will not forgive itself only for one thing: if it releases the long-awaited and anticipated bird named Independence, which it acquired through so much pain and struggle.

On the path of *serv*ing the national interests one shouldn't stir up others, but should stir up oneself.

"The honor of the nation" is a great concept.

If you despise yourself all the time, then who will come and praise us?

History is the lesson of the past and the instruction for the future.

While dreaming about our bright future we shouldn't forget our glorious past.

Head towards the future while following the traditions.

Life is like a river – it never remains still.

The wisdom of the past is the invaluable treasure of the present.

History is made by honorable people.

Learning history, thoroughly studying the past and giving it a fair evaluation, is a complex work that requires the deepest knowledge and the greatest responsibility.

All is not gold that was left as our ancestors' legacy.

The whole history of the Kazakhs is a history of rallying and a history of unity. Kazakhs are a

people who go only towards unity and consolidation.

Maintaining and strengthening the unity of the people is our highest virtue.

Unity is our sacred flag.

Unity is the root of success, while disension is an obstacle to success.

Those who are successful in unity are successful in life overall.

Prosperity and power come to those who live in unity and deal with nationwide affairs.

Only the country that is strong by its unity, delighted in its work, and kind to its people will live happily and wealthily.

People who truly love their nation and wish it to prosper will never make enemies with other nations by insulting them.

Quarreling between spouses will split apart the family, quarreling between managers will break up the company, and quarreling between ethnic groups will lead to the fall of the State.

The dream of humanity is freedom of thought and freedom of speech.

Blind obedience as well as thoughtless accusations are equally dangerous in politics.

War takes away that which is most valuable – a human life. Nothing in this world is worth more than life itself.

A national idea is not formed by the tricks of ideological illusionists. It is the result of the awareness of millions of people of their collective national mission.

In the hour of trial we must demonstrate our patriotism and steadfastness.

Even the most brilliant and greatest of ideas will be worthless if its implementation requires the tears, blood and pain of the people.

Our primary task, I repeat once again, is to raise the spirit of the people and make them believe in themselves.

The greatest minds of the nation have always spiritually

enriched the people with their words of wisdom.

You cannot acquire anything until you acquire knowledge first.

The one who aspires to victory wins.

Life demonstrates that reality, life itself, is bolder than any plans.

You can give out only what you have earned yourself and share only what you already possess.

People can judge the transformations taking place in this country by the prosperity in their own homes.

The market can take away a share from the slow, but quick-witted and agile people will gain more than they lose.

Let each citizen work for his or her own good – this will contribute to the growth of the country.

We shouldn't blame the times. People can't choose the time period they live in, so they should just live in it.

Only those who are aware of their wealth and advantages appreciate and value their happiness.

People *shouldn't* expect and count on *manna* from heaven. To achieve *success* and *prosperity* it is *necessary* to *pass* through certain *stages*. It is *impossible* to *simply* jump over these *stages*.

Modern Kazakhs are people with a *strong* *sense* of national identity.

Our historical heritage is our great bastion.

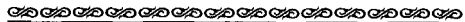

There is a Kazakh proverb which says: "Dust doesn't stick to those who walk fast". Only time is our judge. The ones who walk towards their aim will achieve it.

Troubled times are a serious test of the strength of the individual.

Yes, we cannot idealize the situation or change reality to our will. But we also shouldn't just sit

on the shore and watch the flow of history.

There is only one criterion – high ethics and professionalism.

We built our capital from scratch. We deeply experienced all the problems of transferring the capital. It was a dream. Now it is a wonderful city, the nation's heart and pride.

Our capital is a unique capital. And it will be unique in all ways, as far as the flight of our imagination can take us, as well as the daring ideas and skills of our craftsmen.

Our country has a lot of heights and achievements ahead. And somewhere in its very center there is the Hub of the Universe, mighty Baiterek, with deep roots – the cosmic tree of Kazakhstan.

Living in peace and concord is the main external policy of Kazakhstan. Without these, the future of Kazakhstan would be doubtful.

Integrationism which is not based on the principles of equality has no future.

The Eurasian Union is a great project which addresses difficult challenges of the present and the future.

It is not enough just to win Liberty and Independence; we must defend it, strengthen it and leave it to our descendants.

Mankind is on the threshold of the third industrial revolution, and this is changing the very concept of production. Technological discoveries are radically changing the structure and demands of global markets.

Digital and nano-technologies, robotics, regenerative medicine and many other achievements of science will become a part of our daily lives, transforming not only our environment, but people themselves.

Crises come and go. But values such as the independence of the state, the national idea and the future generations remain forever.

The acceleration of world-historical processes always opens up limitless new possibilities, and I am proud that we have managed to use one of them.

History can give you everything but Independence – Because it is impossible to give a form to inner freedom.

The primary factor – it is the people themselves, their will, strength, endurance and

knowledge. It is that “golden key” which gives opportunities to open the doors of prosperity and independence.

By 2030, I am sure that Kazakhstan will become the Snow Leopard of Central Asia and will serve as a model for other developing countries.

Kazakhstan will become a successful industrial state. I truly believe it.

Kazakhstan is a modern state. Our society has reached maturity.

I appeal to our youth: you are the embodiment of all our hopes and expectations for the future.

I believe that the 21st century will become a "Golden Age" for Kazakhstan. It will be an age of peace, stability and prosperity.

Whatever the amount of material wealth, it will end sooner or later. There is only one treasure that never runs out, that in contrast grows and multiplies over time – it is knowledge.

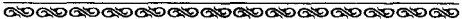
There are timeless values such as spirituality and humanity, which are not comparable to any material wealth and not reducible to it.

The new patriotism of Kazakhstan is the basis of the success of our multi-ethnic and multi-religious society.

THE COUNTRY'S DIGNITY IS IN ITS
STRENGTH

Being able to acknowledge mistakes and correcting them personally is the wisdom of a politician.

A champion's duty is not only to win a gold medal, but also to maintain leadership.

Policy work sometimes resembles the work of a watchmaker; the only difference is that the watchmaker can stop the clocks before repairing them, while

the politicians have to do their jobs without stopping the mechanism. This is the whole difficulty.

The Heads of State cannot have friends; they can have only the interests of the country and the nation.

It is very easy to inflate hysteria over unpopular decisions and demonstrate it as some sort of «voice of the people.» There are a many «politicians» of this type.

All leaders should have a certain summit they want to achieve, a dream to create something significant. If there is no dream, then there is no reason to go into politics and become the leader of a country.

The core values for "The Way of Kazakhstan" were established during the years of Independence: freedom, unity, stability and prosperity.

The will of the people is above everything.

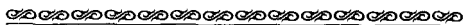

Only a *sustainable* and *prosperous society* is capable of creating a *stable political system*.

It is *impossible* to create an *open society* without *democracy*.

When we *started* to build our *new State*, we *understood* that *first and foremost* we needed a *proper foundation*, *support* and *keystone* for our *home* – the *new Constitution*.

Economy first, politics later.

The innovative renovation of the economy, the improvement of its competitiveness, is the question of the inviolability of the country in the future. This is a synonym for Independence.

Economic recovery is everyone's business.

Our greatest treasure in the context of the last ten years is social stability; the absence of ethnic hatred and bloodshed rests on this basis.

The main value of our Constitution is that it has given us the right of choice.

Money should not be the cause of disagreements between people, but rather should serve as a uniting power. Because our money is a symbol of our statehood and an indicator of our international credibility.

A strong state doesn't use the policy of "survival", it uses the policy of planning and long-term development of economic growth.

Kazakhstan will always follow the path of democracy. This is my conscious choice, it is my position in life.

The duty of the state is to generate the necessary legal conditions for the life and work of the people and to provide them with guarantees of their constitutional rights

Power is, first and foremost, responsibility.

I support the idea of the victory of the “dictatorship” of Order, or the “dictatorship” of His Majesty the Law!

A parliament is a school of political consensus.

The economy cannot be competitive if it is not science-based.

There is no political freedom without economic freedom.

The *State's* main indicator of competitiveness is its economy.

State borders are one of the main attributes of *sovereignty*.

A border brings people together, but it also separates them.

If two nations are friendly, the border will extend their friendship; if they are hostile, it will escalate their hostility.

The imperative of peace and the absence of conflicts in our country have been elevated to the rank of state policy.

The financial collapse did not destroy our achievements – it has made us stronger.

Without confidence in the future it is impossible to build a full-fledged state.

It is vitally important that the goals of the state and the goals of the citizenry match on all major points. This is the main task of the state.

Citizens trust the government only when there are prospects and opportunities for development, both personal and professional.

We must teach ourselves and our children Kazakhstan's

new patriotism. It means being proud of your country and its achievements.

УДК 342
ББК 67.400.6
Н 17

Назарбаев Н.Ә.
Еркін елдің ертеңі – Астана, 2013. –
257 б.

І/ВП 978–601–297–027–2

Жастарға арнаған қойын кітап

Жинаққа Елбасының бірлік, адамгершілік құндылықтар, қазақстандық патриотизм, мемлекет, жаһандану, саясат пен экономика, өркениет пен мәдениет туралы таңдамалы нақыл сөздері, ои толғаныстары мен тұжырымдары енді

Жинақ үш тілде. қазақ, орыс, ағылшын тілдерінде

« Астана, 2013

УДК 342
ББК 67.400.6
Н 17

Назарбаев Н.А.
Будущее свободной страны – Астана –
на, 2013. – 257 с.

І/ВП 978–601–297–027–2

Книга для молодежи

В сборник входят избранные цитаты главы Государства об единстве, человеческих ценностях, патриотизме, государстве, глобализации, политике и экономике, цивилизации и культуры.

Сборник издан на трех языках: казахском, русском и английском

© Астана, 2013

UOK 342
BBK 67.400.6
П 17

Nazarbayev N.A.
The future of the free country –
Astana, 2013. – 257 p.

ISBN 978-601-297-027-2

A pocket book for young people

This collection includes selected quotes by the President about unity, human values, patriotism, statehood, globalization, policy and economy, civilization and culture

The book was published in three languages: Kazakh, Russian and English.

© Astana, 2013

НҰРСҰЛТАН НАЗАРБАЕВ

ЕРКІН ЕЛДІҢ ЕРТЕҢІ

Құрастырушылар:

Қасымбеков М.Б.,

Молдағаринов А.М.

Редакторлар:

М.Ескендіров, А. Oldfield

Ә. Молдажанова, Қ.Бибекөв,

М.Абдікаримов, М. Жармухаметов

«Назарбаев орталығы» көпфункционалы ғылыми -
талдамалық және гуманитарлық – ағартушылық
мемлекеттік мекемесі

Многофункциональное научно – аналитическое и
гуманитарно – просветительское государственн –
ное учреждение «Назарбаев центр»

«Nazarbayev Center» Multi – functional Research and
Educational Public Institution

Пішімі 72 x 96/64
Баспа табағы 16,25
Шартты баспа табағы 10,4
Орсеттік басылым.
Әріп түрі «KZ Taurus»
«Cream Ivory» қағазы
Таралымы 20000 дана

НАЗАРБАЕВ
OPTICS LLC